

Legjobbak tengerparti részleteket ábrázoló bravúros vízfestményei. Több képe túlságosan is plakátszerű.

A mellette felsorakozó fiatal nemzedék munkái között *Bartók* Mária képei valami furcsa misztikummal, *Emőd* Aurél csillogó, friss színeivel, *Kemény* László felfogásának mélységével (*Temetés*, a Van Goghra emlékeztető *Fogházudvar*), *Klie* Zoltán üde koloritjával, japános finomságával (*Őrház, Külváros, Pályaudvar, Virágok*), *Lahner* Emil leegyszerűsített, komoly formáival, *Medveczky* Jenő jellemlátató készségével, *Miháltz* Pál ötletességével, *Pécsi* Pilch Dezső könnyed vonalvezetésével, ragyogó színskálájával, *Róna* Emy meseillusztrációinak finom bájával, *Vaszko* Ödön tartalmas voltával hatott.

A szobrászati részből kiemelkedik *Beck* Ö. Fülöp egy régebbi, erőteljes, kiváló alkotása, a *Menyecskefej*, *Vilt* Tibor néhány nemes egyszerűséggel megoldott fejtanulmánya (*IX. Sinjonia, Bambino, Férfifej*) és *Beöthy* István *Velkőző férj* című eredeti felfogású munkája.

Gárdos Miklós vasbetonból való *Jazz band*-je a kor mulatságos karikatúrája gyanánt tekinthető. Aki a pár si Függeléken Szalonjában látta egy spanyol «szobrász»-nak kályhaacsóbból összerakott Don Quixoteját, megnyugodva állapíthatja meg rajta az anyag «nemességét» és a felfogás szoliditását. A «Gordonkás» és a «Kígyóbüvölő» bizarrságában van bizonyos érdekes formakészség. Talán komolyabb dolgot is fog majd vele teremteni.

Ezek mellett persze felvonulnak a képbe rögzíthető, meghökkentő képzettségek is. Vad színekkel feléből, harmadából befedett vásznak, esetnyélből «lendülő» gyógypedagógiai vonalak, vasúti szemaforok szépségig ha felérő piros, kék, zöld ábrák merész összevisszasággal való keretbe teremtései, óriási ceruzahegyszó-gépekből kikerültnek ható plasztikus munkák s így tovább, valamilyen dallamos «izmusig».

Nil admirari! Mi meg is fogadjuk a kor szavát: nem csodálkozunk. Nem mi! Csak azért sem.

Hamar elül ezeknek a félelmetes izmusoknak kised kavargása. Fölöt-tük ott süt mindig az Örök Művészet napja és mindenkor hajlandó fényességébe, melegébe fogadni forrongó, izgatottan keresgélő, de végül mégis csak alája alázzalal megtérő, igazi fiait.

Mariay Ödön.

Az Ady-síremlékpályázat.

A Múcsarnok termeiben nem kevesebb, mint százegynéhány Ady-síremlékterv került kiállításra.

Ez a feltűnő nagy szám bizonyítja, hogy Ady bonyolult egyénisége megnyire izgatja szobrászművészeink képzeletét is.

De a sok pályaterv egyúttal bizonyosága annak is, hogy a költő versei, élete, lelkesége körül szinte szüntelenül viharzó viták, a végtelen ellentétek hasadó felfogások késhegyig vitt harca, hogy elővillog a szobrászvévésékből is.

Ahogy az ember elnézegeti a pályaterveket, az az érzése támad, mintha ezek a hol lelkes, hol meg erőszakosan szuggerálni akaró, néha már-már valóssággal kihívóan «megfogalmazott» minták egy-egy az Ady kérdés körül szenvedélyesen vitatkozó könyvnek, cikknek kivonatai lennének.

Az egyik azt mondja: beszéljetelek akármit, Ady csak költő, csak ez a fontos benne. A másik már vitázik: nem elég költő voltát hangsúlyozni, tegyük hozzá, hogy magyar költő volt, mert sokan szemérvetik, hogy idegen volt a dala. A harmadik: Ady a világé, az összemberiségé, ő a modern, európai dalos. A negyedik: nem a költő a fontos benne, hanem a golgothát járó ember... Az ötödik: ez az ember a szerelem rabja és hőse, ezt kell benne ábrázolni. A hatodik: vessünk el minden fölösleges jelzőt, állítsunk komor szarkofagot a híres halott hamvai fölé. A hetedik: a harcost kell benne kidomborítani, aki küzd önmagával, a nővel, az étellel, a sorssal.

A nyolcadik: Ady csak koponya, melybe belezárul költészet, élet, halál minden, így kell kifejezni, egy gigászi fejjel...

És így tovább. Százegyig s még tovább.

Nem csoda, ha egy ilyen bonyolult költőlelek annyiféleképen foglalkoztatta a sír emlékéit megtervező művészeket. Azonban — sajnos — a nagy versengés eredménye egyenesen lehangelő. Az érdekes feladatot szobrászaink nem tudták megoldani, noha a pályázaton legjobbnevű szobrászaink egy része is résztvett a kevésbbé ismert és ismeretlen művészek sora mellett. Nem akarjuk a pályázó művészek érzékenységét megbántani s ezért eltekintünk attól, hogy névszerint soravegyük kiállított pályamunkáikat. A bírálóbizottság amúgyis szűkebb-

körü pályázatot hirdetett. A részletes kritika majd ennek eredménye után hallathatja jogos szavát.

Most csupán általánosságban akarunk egy pár megjegyzést tenni. Elsősorban azt, hogy szobrászaink teljességgel helytelen nézőpontból fogták föl feladatukat akkor, mikor pályamunkáikba valósággal bele akarták vézni, sőt zsúfolni azt a sokféle irodalmi és politikai fölfogást, melyek körül az Ady vita kavargog s melyek egyikét vagy másikat oly élesen foglalta el a pályázók egyrésze a halott költővel szemben. Ahelyett, hogy értékes, komoly szobrászművet egykeztek volna teremteni: gipszstanulmányokat, vezércikkeket, gipsz szellemeskedéseket gyártottak Adyról, vésővel írták tovább a tollal, szóval kezdett és lankadatlanul folytatott Adyvitát. Így keveredett azután bele a vésők puritán munkájába a politikus, az irodalompolitika, a világnézeti harc és sok más egyéb, aminek mindnek nem lenne, sőt nem is lehetne semmi helye az ily feladatok megoldásánál.

Jó, kifejező, megkapó és megható Ady síremléket vártunk — s kaptunk vagy sablonos költőjelképeket, lantos akárcikkeket, vagy zavaros, stílustalan, Ady vitacikkeket, erőltetett és kihívó glosszákat, Ady bekebelezéseket.

A véső nemes, tiszta, művészi munkáját vártuk s ehelyett azt kellett tapasztalunk, hogy több véső mögül világnézeti rohamcsapata tömörül, mely a síremléssel is magának próbálja elhódítani a tragikus sorsú, halála után is viharmagvakat elszóró költőt.

Aztán ott vannak az Ady magyarázói. Szobrászok, akik hallottak valami harangzúgást, meg félrevert harangszót Ady Endréről s most nagy-naiuval gipszbe pepecséték tétova vélekedésüket Ady poéziseiről. Ezek aztán lámpagyári és nippkirakatokba illő figurákat kapargáltak oda a holnap hősről, a részeg evezősről, a magyar fáról, a magyar szfinxről, Léda szerelméről, és az Ady verseiből áradó szimbólumözönről.

Ady alakját körülvették női aktokkal, sasokkal, lantokkal, virággal, tulipánosláda cirádákkal, magából Adyból csináltak dühöngő harcost, esett harcost, fejét megkoszorúzták a magyar térképpel, érdekes, beethoveni koponyáját felnagyították gúlai méretekre, raktak alája döbbenetes szimbólumkégyókat, ismét mások kecses torta-díszként pettyentették gipszkrémekre

alakocskáját. Lehangelődva kellett bámulnunk ezt a fehér khaoszt!

A zavaros, fiatalos, nagyon sok esetben erősen műkedvelőízű próbálkozások mellett itt-ott föltűnt azután egyik-másik jónevű szobrászunk szolid pályaterve. Ezek viszont túlynyomólag a legáltalánosabb sablonokhoz igazodtak. Ezek alig mondtak valamit Adyról, am azok meg annyi mindent kapkodtak össze róla, hogy oldal-számra menő, külön magyarázatokkal kellett a szerzőknek kifejtteni a gipszproblémák kihámozhatatlan lényegét. (E pályatervek megvalósítása esetén tanácsos lett volna a temetőben is az emlék mellé állítani ezeket a rejtvényfejtő táblázatokat, mert különben hangos viták verték volna föl állandóan a halottak birodalmának ünnepi csöndjét...) Általábanvéve, a pályázók túlynyomó nagyrésze nem vette figyelembe, hogy a síremlék, mint szobrászi feladat mégsem azonosítható teljesen a városba illő szoborművel. A temető hangulata odaillo fölfogást követel, a temetőnek megvan a maga külön architektúrája.

A pályamunkák nagy többsége az építészeti részt feltűnyően elhanyagolta.

Rövidre fogva: ismertnevű szobrászaink hoztak néhány komoly, megvalósítható, szolid pályamunkát, de nem erőltették meg magukat, hogy valami igazán kivételeset alkossanak. A fiatalok viszont jó ötleteket is vetettek itt-ott felszínre, de ezek nem forrtak ki annyira kezük alatt, hogy a végleges kivített reájuk lehessen bízni. Kis minta és nagy sírszobor — nagy út van a kettő között, mely alatt puritán, biztos vonalvezetés híjján fáradtan csuklik össze a tétova ötlet. Az Ady síremlék kérdése pályázattal nem dől el, a feladat megoldatlan maradt. Az igazi megoldásnak a mostani tanulságokon keresztül kell kiforrnia. —n.

Zenei szemle.

Az Operaháznak a szezonban eddig négy bemutatója volt. Puccini *Turandot*-ja, Siklós Albert *Hónapok háza* című operája, Csajkovszki *A diótörő* című balettje és legutóbb (január 30) Wolf-Ferrari *A négy házsártos* című víg dalműve. Puccini utolsó remeke, a *Turandot*, nagy sikert ért el és a zeneköltő többi műve mellett állandóan műsoron marad; Siklós operája életképtelen, csak addig játsszák, míg a bérletesek végighallgatják; a balett